

УДК:37.018.43(477):613.71

Попрошаєв О.В. к.фіз.вих., доцент
Мунтян В.С. к.фіз.вих., доцент,
Гоєнко М.І. ст. викладач

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Анотація. Проаналізовано особливості дистанційного навчання, її переваги та недоліки. Виділено проблеми організації процесу фізичного виховання студентів в закладах вищої освіти. Підкреслено, що дистанційне навчання є відкритою та доступною, дозволяє реалізувати права людини на отримання інформації і безперервної освіти. Визначено найбільш оптимальний варіант організації дистанційного навчання з фізичного виховання.

Ключові слова: дистанційне навчання, фізичне виховання, організація, ефективність.

Abstract. Poproshaev O.V., Muntian V.S., Hoienko M.I. *Features of the organization of the process of distance learning in physical education.* Features of distance learning, its advantages and disadvantages were analyzed. The problems of organization of the process of physical education of students in higher education institutions were highlighted. It is emphasized that distance learning is open and accessible, allows realizing the human rights to receive information and lifelong learning. The most optimal variant of the organization of distance learning in physical education is determined.

Key words: distance learning, physical education, organization, efficiency.

Постановка проблеми. Проведення досліджень з даної тематики продиктовано необхідністю виявлення сучасних тенденції розвитку системи освіти, досвіду європейських країн з питань дистанційного навчання, впровадження інноваційних технологій, виявлення нових форм і методів організації навчального процесу в закладах вищої освіти та зокрема з дисципліни «Фізична культура». Це стало особливо актуально в умовах карантину, який викликаний вірусом COVID-19 та тотального впровадження дистанційної форми навчання.

Проблема здоров'я, ведення здорового способу життя підростаючого покоління повинна розглядатися як пріоритетний напрямок розвитку системі освіти. Організація навчального процесу з фізичного виховання, опираючись на використання традиційних та інноваційних формах навчання, комп'ютерних технологіях, повинні вирішувати питання здобуття знань, вмінь, навичок та формування фізкультурно-оздоровчих компетентностей студентів на високому науково-методичному рівні вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даному етапі розвитку системи освіти впровадження дистанційного навчання є досить популярним, завдяки своїй практичності та доступності. Через Інтернет, всі учасники навчального процесу можуть отримувати доступ до будь якої інформації та нових знань без обмежень [8].

Електронне дистанційне навчання є мобільним, оперативним та інтерактивним, що дозволяє всім учасникам навчального процесу вчитися і взаємодіяти [10]. Інноваційний потенціал вищої школи повинен бути спрямованим на особистісно-орієнтованої модель освіти, яка дає можливість для самореалізації особистості у тому числі через впровадження дистанційного навчання [7].

Дистанційне навчання дозволяє реалізувати права людини на отримання інформації і безперервної освіти, долати недоліки традиційних форм навчання. Тому, світовий досвід дистанційного навчання підтверджує його ефективність у підвищенні якості освіти нарівні з іншими формами (навчання) [1, 4, 5].

Застосування дистанційних форм навчання, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє підвищувати ефективності освітнього процесу, отримати доступ до інформації, отримувати і зберігати інформацію, забезпечувати відновлення джерел інформаційної бази [1, 2, 3]. Швидкий прогрес в системах електронного навчання, персоналізація і адаптивність стали важливими особливостями та характерними рисами сучасних освітніх технологій. Розробка архітектури для персоналізованої і адаптованої системи електронного навчання (APELS) дозволяє моделювати конкретний навчальний предмет і використовувати відповідні навчальні ресурси з Інтернету на основі моделі учня (фон учня, потреби і стилі навчання) [6].

Дистанційна освіта має свої переваги і може значно розширити коло потенційних користувачів, задовольняти їх потреби в освіті та забезпечити, таким чином, можливість їх самореалізації [1, 4, 5]. До переваг слід віднести зручність і вигідність через вільного доступу та можливість планування свого часу. До обмежень і недоліків дистанційного навчання – певні складності проведення онлайн курсів у режимі реального часу та синхронізація взаємодій, що вимагають особисту присутність учасників освітнього процесу, а також відсутність можливості природного спілкування [1, 9].

Таким чином, результати аналізу науково-методичної літератури за даною проблематикою показують, що на сьогодні залишається недостатньо дослідженими питання впровадження якісного дистанційного навчання з фізичного виховання з урахуванням світових тенденцій та сучасних реалій реформування системи освіти України. Проблеми та перспективи викладання навчальної дисципліни «Фізична культура» у закладах вищої освіти розглядаються в одиничних наукових статтях [2, 3].

Зв'язок з науковими темами та напрямками. Дослідження проводилось згідно плану науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання №1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на 2016-2020 роки.

Мета дослідження. Визначити особливості та шляхи підвищення ефективності процесу дистанційного навчання з фізичного виховання в закладах вищої освіти.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз науково-методичної літератури та джерел інформації сеті Інтернет з питань впровадження дистанційного навчання.
2. Виявити особливості, переваги та недоліки дистанційного навчання у системі освіти.
3. Визначити найбільш оптимальний варіант організації дистанційного навчання з фізичного виховання.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення матеріалів науково-методичної літератури і джерел інформації мережі Інтернет, педагогічні спостереження, дослідження практичного досвіду фахівців щодо організації дистанційного навчання з фізичного виховання.

Результати дослідження та їх обговорення. Дистанційне навчання у фізичному вихованні, як і в цілому у системі вищої освіти, слід розглядати як елемент системи безперервної освіти, який дозволяє задовольняти потреби всіх учасників навчального процесу у доступі до інформації специфічного (спортивного, фізкультурно-оздоровчого) характеру.

Фізичне виховання – це вид виховання, специфічним змістом якого є навчання рухам, розвиток фізичних якостей, оволодіння спеціальними фізкультурними знаннями і формування усвідомленої потреби до регулярних занять. Однак студенти навчальних закладів *неспортивної профілю* апріорі не користуються бібліотечним фондом спортивного вузу, спеціальної спортивної та фізкультурно-оздоровчої літературою (підручниками, навчальними посібниками, методичними рекомендаціями), які висвітлюють закономірності розвитку фізичних якостей, функціональних систем організму, анатомії і фізіології людини, біомеханічних основ спортивних рухів та інші теми. Виходячи з цього впливає, що імплементація дистанційного навчання, електронних навчально-методичних комплексів, може вирішити проблему широкого доступу до інформації *специфічного характеру* [1].

Виходячи з вимог, що пред'являються до закладів вищої освіти, змісту освітніх програм і їх доступності, досить актуальним є питання імплементації дистанційних форм навчання. У зв'язку з цим на кафедрі фізичного виховання №1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого розроблено та впроваджено: електронні навчально-методичні комплекси (ЕНМК) та навчально-методичні посібники (НМП), адаптовані навчальні програми, що відповідають сучасним тенденціям розвитку системи освіти.

Для організації дистанційного навчання та залучення студентської молоді до фізичної активності під час карантину, викладачами кафедри спільно с Центром інформаційних технологій Університету було створено Youtube канал (кафедри), де було розміщено авторські відео матеріали комплексів вправ для розвитку фізичних якостей, відповідно до навчальної програми та мотиваційні ролики для практичних занять студентів в умовах обмеженого простору, <https://www.youtube.com/channel/UChgbk03DRIDPc9lOsEggstw>.

На порталі АСУ навчальним процесом Університету розміщені навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Фізична культура». В розділі «Тексти лекцій» викладено методичні рекомендації для розвитку фізичних якостей відповідно до навчальної програми, плани-конспекти практичних занять для самостійної роботи студентів, критерії оцінювання знань, умінь та навичок з фізичного виховання, <ftp://ftplec.nlu.edu.ua/>; Проведення групових занять, індивідуальних консультацій, розміщення теоретичного матеріалу та тестів, визначення завдань та контроль викладачами кафедри здійснювалася на платформі Zoom, Google Classroom та в соціальних мережах Telegram та Viber.

Проте, було виявлено, що проведення занять на платформах Zoom та Classroom є недостатньо ефективними. Якщо, дистанційне навчання передбачає виконання завдань в зручній для студента час, то проведення Online занять викликає певні організаційні проблеми та незручності. На сьогодні не всі викладачі і студенти готови до проведення занять дистанційно (недостатньо якісний Інтернет зв'язок або відсутність сучасних електронних пристроїв затрудняють або унеможливають проведення занять дистанційно, деякі учасники навчального процесу недостатньою мірою володіють комп'ютерними технологіями. Також виявлено, що за якісними параметрами оцінки знань, умінь і навичок та необхідних прикладних компетентностей дистанційна форма проведення занять та тестування рівня підготовленості студентів, у порівнянні з традиційною формою є недостатньо еквівалентною та об'єктивною.

За результатами доповіді директора центру дистанційного навчання ХНУРЕ, к. т. н. Віктора Каук під час проведення міжкафедрального науково-методичного семінару «Сучасні тенденції фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти», організованого кафедрою фізичного виховання №1 НЮУ імені Ярослава Мудрого (19.06. 2020, на платформі Zoom), визначено, що найбільш ефективною інтернет мережею, для організації та проведення дистанційного навчання з фізичного виховання у закладах вищої освіти, є платформа Moodle, яка дозволяє довести інформацію до всіх студентів, оцінювати кожен активність конкретного студента в балах, проводити інтерактивні заняття та тестування, надає можливість зворотного зв'язку тощо.

Таким чином, дистанційне навчання в фізичному вихованні дозволяє організувати навчальний процес та забезпечити безперервну освіту, максимально залучати всі категорії учасників навчально-виховного процесу до здорового способу життя і фізкультурно-оздоровчої діяльності.

В процесі самостійних занять відбувається самоорганізація, самоосвіта, виховується працьовитість і самодисципліна студентів, формується позитивна мотивація до навчання (занять), відбувається її інтеріоризація, в результаті якої підвищується рівень кваліфікації та компетентності студентської молоді.

Висновки. Результати аналізу сучасних вітчизняних, європейських і світових тенденції та досвіду роботи з впровадження дистанційної освіти показує, що дистанційне навчання дозволяє реалізувати права людини на отримання інформації і безперервної освіти, долати недоліки традиційних форм і є ефективною нарівні з іншими формами навчання.

Моніторинг питань ефективності реалізації дистанційного навчання в закладах вищої освіти дозволяє оцінити її переваги та недоліки. Так, до переваг слід віднести зручність і вигідність через вільний доступ до інформації у будь-який час та у будь-якому місці. До обмежень і недоліків – складності проведення онлайн курсів в режим реального часу, синхронізація форм взаємодій, що вимагають особисту присутність учасників освітнього процесу, а також відсутність можливості природного спілкування.

З метою оптимізації навчально процесу з фізичного виховання студентів слід запровадити практику доповнення традиційних форм і методів організації занять електронними навчально-методичними комплексами та посібниками, методичними рекомендаціями, відео матеріалами, проведення додаткових занять і індивідуальних консультацій на платформі Moodle, Zoom, Classroom та з використанням інших інтернет ресурсів. Викладачам кафедр фізичного виховання закладів вищої освіти рекомендувати пройти курси підвищення кваліфікації по роботі на єдиної інформаційної платформі Moodle.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Вивчити досвід дистанційного навчання та провести аналіз форм і методів фізичного виховання студентської молоді у навчальних закладах Європейського Союзу та США.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мунтян, В.С. (2016). Імплементация дистанционного обучения как условие повышения эффективности физического воспитания. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 3К 2 (71) 16, 216–219.
2. Мунтян, В.С., & Попрошаєв, О.В. (2019). Шляхи підвищення ефективності фізичного виховання учнівської та студентської молоді. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).; 3К (97) 19, 355-359.
3. Попрошаєв, О.В., Білик, О.А., & Островський, М.В. (2015). Фізичне виховання в контексті інтеграції в загальноєвропейський освітній простір. Спортивна наука України. № 2, 36-43.
4. Соколюк, О.В., (2012). Дистанційне навчання в системі професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, 234–238.

5. Старченко, С.О., (2012). Пріоритети дистанційної підготовки вчителів фізичної культури в системі післядипломної освіти. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, 242–245.
6. Aeiad, Eiman, Meziane, Farid (2019). An Adaptable and Personalised E-Learning System Applied to Computer Science Programmes Design Education and Information Technologies, v24 n2, 1485-1509.
7. Elena N. Shutenko & Andrey I. Shutenko (2015). Sociocultural Constructs of the Higher School's Innovative Potential. Journal of Psychology and Behavioral Science, v3, n1, 44-49.
8. Kuan-Ching Li, Yin-Te Tsai and Chuan-Ko Tsai (2008). Toward Development of Distance Learning Environment in the Grid. International Journal of Distance Education Technologies (IJDET), v6, is.3.
9. Olga De Jesus (2015). Spotlight on Distance Learning and Undergraduate International ELLs. Journal of Education and Human Development, 4(2), 63-66.
10. Tin-Yu Wu, Han-Chieh Chao (2008). Mobile e-Learning for Next Generation Communication Environment. International Journal of Distance Education Technologies (IJDET), v. 6, is.4.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Попрошаєв Олександр Володимирович: к.фіз.вих., доцент, завідувач кафедри фізичного виховання № 1 Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого: вул. Пушкінська 77, Харків, 61024, Україна.

Oleksandr Poproshaev: PhD (physical education and sport), Associate Professor; Yaroslav the Wise National Law University: Pushkinskaya 77, Kharkiv, 61024, Ukraine

ORCID: 0000-0001-7059-341X

E-mail: apoproshaev@gmail.com

Мунтян Віктор Степанович: канд. наук фіз. вих. та спорту, доцент; доцент кафедри фізичного виховання № 1 Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого: вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна.

Viktor Muntian: PhD (Physical Education and Sport), Associate Professor; Yaroslav Mudryi National Law University: Pushkinskaya str., 77, Kharkiv, 61024, Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0002-9133-684X>

E-mail: muntian.viktor@gmail.com

Гоєнко Микола Іванович: ст. викладач кафедри фізичного виховання № 1, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого: вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна.

Mykola Hoienko: Senior Lecturer, Yaroslav Mudryi National Law University: Pushkinskaya str., 77, Kharkiv, 61024, Ukraine.

orcid.org/0000-0002-6342-7963

E-mail: goenkosport@i.ua